

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Соціальний захист населення в системі економічної безпеки України» здобувача ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка» Тихої Ольги Іванівни

1. Актуальність теми дисертації.

Серед соціально-економічних проблем, які постали перед країнами з трансформаційними економіками є структурні диспропорції у сфері зайнятості та оплати праці, зростання масштабів трудової та інших форм міграції. В Україні зазначені проблеми загострюються внаслідок російської військової агресії, яка спричинила величезні втрати людського капіталу, руйнування соціальної та інших видів інфраструктури, зростання масштабів внутрішнього переміщення людей, потреб у соціальному захисті населення, яке постраждало від війни.

Соціальний захист населення в Україні за своєю суттю є інструментом соціальної безпеки, яка пов'язана з економічною безпекою України аспектами сталого розвитку. Такі аспекти взаємозв'язку включають: 1) стабільність економічних систем через забезпечення соціальної справедливості і рівноваги; 2) збереження, ефективне використання і розвиток людського капіталу через пріоритетні інвестиції в освіту і медицину; 3) збалансований розвиток ринку праці шляхом зростання суспільної довіри серед його головних учасників – держави, працівників і роботодавців; 4) підвищення споживчих можливостей і сприяння розвитку внутрішнього ринку через соціальну підтримку малозабезпечених верств населення; 5) стабільність фінансових систем шляхом запровадження політик соціального захисту, які допомагають уникнути та мінімізувати наслідки фінансових криз, зменшити ризики для підприємств і населення.

Роль та місце соціального захисту населення в системі економічної безпеки має недостатній рівень теоретичного та прикладного дослідження, на відміну від вивчення сфери соціального захисту та системи економічної

безпеки як окремих об'єктів дослідження. Актуальність проблем розвитку сфери соціального захисту посилюється російською військовою агресією, необхідністю реалізації в країні планів відновлення та розвитку, розробки дієвих методів державного регулювання сфери соціального захисту, що сприятимуть зменшенню викликів економічній безпеці країни та сталому розвитку національної економіки. Тому проблема модернізації сфери соціального захисту в Україні в контексті економічної безпеки держави потребує нового теоретичного переосмислення, визначає актуальність і практичну значущість теми дисертації **«Соціальний захист населення в системі економічної безпеки України»**. Тема затверджена вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 58/11 від 28.11.2018 р.).

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри.

Дисертаційну роботу виконано в межах тем наукової роботи кафедри економіки України Львівського національного університету імені Івана Франка «Державне регулювання структурних змін в системі формування національної економіки сталого розвитку» (0120U101806).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертаційну роботу виконано здобувачем самостійно. Основні теоретичні положення та розробки, які характеризують наукову новизну дослідження, теоретичну і практичну значимість результатів, одержані дисертантом особисто. Результати досліджень, які наведені у дисертаційній роботі та опубліковані у наукових статтях, належать автору і є його науковим доробком. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором висновків і рекомендацій.

Одержані результати є достовірними та обґрунтованими, що зумовлено використанням дисертантом сучасних методів досліджень, опрацюванням значної кількості наукових праць за обраним напрямом, аналізуванням великого масиву офіційних статистичних даних. Основні результати виконаного дослідження апробовано у вигляді доповідей на науково-практичних конференціях та перевірено під час рецензування публікацій у фахових виданнях, в тому числі у закордонних наукових виданнях.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру..

Наукова новизна полягає у тому, що у дисертаційній роботі:

удосконалено:

- теоретико-методичні підходи до обґрунтування стратегічних напрямів реформування сфери соціального захисту в Україні, що включають визначення їх цілей, завдань, принципів, суб'єктів та об'єктів, інструментів, ресурсів, вимог, стратегічних індикаторів, послідовність дій у реалізації та акцентують увагу на запровадженні інноваційних технологій для розробки інтегрованої платформи соціального захисту, Єдиної цифрової платформи соціального захисту, Єдиного інформаційного простору соціального захисту населення в країні;

- методичні підходи до визначення механізмів взаємодії сфери соціального захисту населення та системи економічної безпеки України в контексті сталого розвитку, які на відміну від наявних, передбачають їх ідентифікацію та оцінювання за показниками участі суб'єктів системи економічної безпеки держави, зв'язку соціального захисту з економікою країни, ефективності, адаптивності і гнучкості, інклюзивності, прозорості, навантаження на бюджети різних рівнів, контролю за ресурсами;

- науково-практичні підходи до реформування соціального захисту населення для зміцнення економічної безпеки України, які базуються на імплементації кращих закордонних практик, запровадженні цифрових технологій, що можуть суттєво удосконалити процеси ідентифікації та верифікації отримувачів допомоги в сфері соціального захисту, забезпечуючи підвищення економічної ефективності використання фінансових ресурсів держави та інших суб'єктів соціальної підтримки.

набули подальшого розвитку:

- принципи державної політики у сфері соціального захисту та розуміння їхньої сутності в сучасних реаліях, зокрема принципи соціальної справедливості, соціальної універсальності, соціального контролю, соціальної безпеки та соціального страхування;

- визначення сутності поняття «соціальний захист» як комплексу заходів, які пов'язані з економічною безпекою держави і спрямовані на попередження та сприяння вирішенню соціальних проблем окремих осіб/домашніх господарств державою та іншими суб'єктами (органи місцевого самоврядування, роботодавці, міжнародні організації, представники іноземних урядів, окремі суспільні групи чи особи) через використання інструментів економічного, соціального, правового, інформаційно-консультаційного, технічного, управлінського характеру, базуються на комплексності, інклюзивності та інноваційності, а також враховують відкритість національних економічних систем;

- класифікація ключових ризиків і загроз для системи економічної безпеки держави, яка, на відміну від наявних, базується на інтерпретації їх взаємозв'язку та враховує наявність негативних факторів впливу (зовнішні, внутрішні), цільову направленість впливу негативних факторів, ймовірність настання негативних подій та змін, отриманий результат;

- підходи до оцінювання функціонування сфери соціального захисту України у контексті взаємодії соціального захисту з економічною безпекою держави, які, на відміну від наявних, включають оцінку інструментів, видів,

функцій, форм, важелів, підсистем (політична, організаційна, економічна, правова, інформаційна), рівнів (національний, регіональний, місцевий, корпоративний, індивідуальний), суб'єктів та об'єктів соціального захисту;

- характеристика позитивних і негативних аспектів впливу соціального захисту на економічну безпеку держави, яка ґрунтується на використанні функціонального бенчмаркінгу, де базою порівняння є економічно розвинуті країни і країни, які розвиваються з різним рівнем доходів на одну особу та методу факторного аналізу впливу соціального захисту на економічну безпеку країни.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації:

6.1. Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Тиха О. І. Соціальний захист населення в системі економічної безпеки України. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2018. № 55. С. 228–236.

2. Тиха О. І. Економічна безпека індивіда в системі економічної безпеки держави: сутність та принципи взаємодії. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: "Економічні науки". 2019. № 12. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-12-5499>.

3. Тиха О. І. Сфера соціального захисту в ОТГ та підприємництво. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2022. № 35. С. 280–289.

4. Тиха О. І. Сучасні тенденції впливу трансформації на формування соціального захисту населення України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-17>

6.2. Статті в іноземних періодичних наукових виданнях:

1. Тиха О. І. Держава в системі соціальної безпеки в Україні: інституційний аспект. *Міжнародний науковий журнал World Science*. 2019. Т. 2, № 7(47). С. 4–9. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/31072019/6592

6.3. Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Тиха О. І. Державне регулювання сфери соціального захисту: переваги і слабини. *Молодий вчений*. 2018. № 11. С. 494–500.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозиумах, семінарах тощо:

1. Тиха О. І. Соціальний захист населення: досвід Франції. *Anti-Crisis Management: State, Region, Enterprise: Conference Proceedings* : International Scientific Conference, м. Le Mans, 23 листоп. 2018 р. Le Mans, 2018. С. 62–64.

2. Тиха О. І. Соціальний захист населення як основний інструмент соціальної держави. *Реалізація концепції сталого розвитку: взаємодія держави та бізнесу* : Матеріали Міжнар. науково-практ. конф., м. Дніпро, 20 жовт. 2018 р. Дніпро, 2018. С. 82–85.

3. Тиха О. І. Державне регулювання сфери соціального захисту: досвід України та Казахстану. *Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств*. : Матеріали II Міжнар. науково-практ. конф., м. Одеса, 9–10 листоп. 2018 р. Херсон, 2018. С. 103–105.

4. Тиха О. І. Коронавірус та сфера соціального захисту населення: ризики та наслідки для України та суспільства. «*Забезпечення економічної безпеки за умов фінансової нестабільності*» : Матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 27 черв. 2020 р. Київ, 2020. С. 66–70.

5. Тиха О. І. Стан соціального захисту населення у контексті зміцнення економічної безпеки України. *IV Міжнародна науково-практична конференція «Міжнародні наукові дослідження: інтеграція науки та практики як механізм*

ефективного розвитку» : Матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 28–29 квіт. 2023 р. Запоріжжя, 2023. С. 80–83.

6. Тиха О. І. Механізми регулювання сфери соціального захисту населення для досягнення економічної безпеки України. *VI Міжнародний літній науковий симпозиум «Інноватика в сучасній освіті та науці: теорія, методологія, практика»*: Матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Одеса, 28–29 лип. 2023 р. Запоріжжя, 2023. С. 40–42.

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати.

Отримані результати дослідження Тихої Ольги Іванівни є актуальним в умовах реформування сфери соціального захисту населення в Україні, а тому мають важливе наукове значення для економічної науки та використовуються в навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка під час викладання дисципліни «Аналітична економіка».

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі, де вони можуть бути застосовані.

Матеріали дисертації є актуальними, мають практичне значення у реалізації соціальної політики як методу державного регулювання ринкової економіки шляхом розподілу і перерозподілу суспільних благ. Результати дисертаційної роботи на тему: «Соціальний захист населення в системі економічної безпеки України» можуть бути використані в практичній роботі органів державної влади та місцевого самоврядування, зокрема, у Міністерстві соціальної політики України, Міністерстві економіки України, органах місцевого самоврядування (департаменти соціального захисту населення, департаменти економічної політики), центрах обслуговування громадян у таких

сферах: підготовка розпорядчих документів щодо врегулювання проблемних питань соціального захисту; використання цифрових платформ в управлінні соціальними програмами; забезпечення доступності послуг для населення; впровадження цифрових інструментів для збільшення ефективності місцевого управління та забезпечення взаємодії з громадськістю; вирішення проблемних питань щодо провадження та забезпечення реалізації державної інноваційної політики у сфері соціального розвитку.

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення.

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам МОН України.

Дисертацію заслухано та обговорено на науковому фаховому міжкафедральному семінарі кафедри економіки України, кафедри статистики та кафедри менеджменту Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол №7 від 7 лютого 2024 року). У ході обговорення дисертації суттєвих зауважень, які стосуються суті роботи, не було висунуто.

Загальний висновок про відповідність роботи вимогам та підсумок по публікаціях.

На основі вищесказаного можна зробити такі висновки щодо поданої дисертаційної роботи:

1. За актуальністю теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації отриманих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною цінністю дисертаційна робота **«Соціальний захист населення в системі економічної безпеки України»** відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого

постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502).

2. Дисертація **відповідає** спеціальності 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»).

3. Наукові праці **Тихої Ольги Іванівни**, опубліковані за результатами дисертаційної роботи, за кількістю та якістю **відповідають** п.п. 8-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502).

4. Дисертація «**Соціальний захист населення в системі економічної безпеки України**» **Тихої Ольги Іванівни** рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

Головуюча на засіданні наукового семінару,
завідувач кафедри економіки України,
Львівського національного
університету імені Івана Франка
доктор економічних наук, професор

 Лідія ГРИНІВ

04 . 02 . 2024 року

Підпис проф. Лідії ГРИНІВ засвідчую.

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
доцент

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА